

Research Article

The Role of Early Maladaptive Schemas Caused by Spousal Infidelity in the Occurrence of Acute Stress Disorder after Disclosure of Infidelity

Authors

Khadijeh Sadat Bagherzadeh¹, Khodabakhsh Ahmadi^{2*}, Shokoh Navabinejad³

1. Ph.D. Student in Consulting, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. Niloofar.abi1401@gmail.com
2. Professor in Behavioral Sciences Research Center, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
3. Professor in Department of Counseling, Kharazmi University, Tehran, Iran. navabinejad93@gmail.com

Abstract

Receive Date:
18/12/2022

Accept Date:
13/06/2023

Introduction: The emotional and behavioral effects of disclosing infidelity on each of the couples involved are extremely destructive. This often leads to acute stress disorder, which is the primary and most significant response to such a situation. In this context, schemas, acting as a framework for information processing, can be effective in managing acute stress by bringing about profound changes in attitudes towards oneself, others, and the world. The aim of this study was to investigate the impact of maladaptive schemas on acute stress disorder resulting from spousal infidelity.

Method: The research method used was descriptive-correlational. The study's statistical population comprised couples engaged in marital infidelity who sought assistance from courts and family counseling centers in Tehran and Saveh cities between 2020 and 2021. A sample of 172 individuals was selected using the purposeful sampling method. Data collection tools included the Stanford Acute Stress Reaction Questionnaire (Cardena et al., 2000) and the Young Schema Questionnaire-Short Form (1998). The data were analyzed using SPSS24 software, which employed descriptive indicators such as frequency, frequency percentage, mean, standard deviation, skewness, and kurtosis. Statistical tests including Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis were also conducted.

Result: The study findings revealed a significant positive relationship ($p < 0.01$) between acute stress reactions to a spouse's infidelity and early maladaptive schemas, including disconnection and rejection ($r = 0.40$), impaired autonomy and performance ($r = 0.34$), other-directedness ($r = 0.29$), overvigilance and inhibition ($r = 0.44$), and impaired limits ($r = 0.25$). Various types of acute stress reactions, including dissociative symptoms, re-experiencing, avoidance, hyperarousal, and functional disorder, were found to have a significant positive relationship with early maladaptive schemas and their domains ($p < 0.05$). The domains of early maladaptive schemas accounted for 33% of the total variance in acute stress disorder ($p < 0.01$).

Discussion and conclusion: The research results indicate that maladaptive schemas formed as a result of spousal infidelity serve as the foundation for the development of acute stress disorder following the revelation of the infidelity.

Keywords

Early Maladaptive Schemas, Acute Stress Disorder, Marital Infidelity, Disclosure of Infidelity.

Corresponding Author's E-mail

kh_ahmady@yahoo.com

نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ناشی از خیانت همسر در بروز اختلال استرس حاد پس از افشای خیانت

نویسندگان

خدیجه‌سادات باقرزاده^۱، خدابخش احمدی^{۲*}، شکوه نوایی‌نژاد^۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی رشته مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

Niloofer.abi1401@gmail.com

۲. استاد مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. استاد گروه مشاوره، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. navabinejad93@gmail.com

چکیده

مقدمه: اثرات هیجانی و رفتاری افشای خیانت بر هر یک از زوجین در گیر فوق‌العاده مخرب است؛ به گونه‌ای که اختلال استرس حاد اولین و مهم‌ترین بازخورد در مواجهه با آن است. در این زمینه، طرح‌واره‌ها همانند چهارچوبی برای پردازش اطلاعات با ایجاد تغییرات عمیق در نگرش به خود، دیگران و جهان می‌توانند در سطح تجربه استرس حاد مؤثر باشند. هدف از این پژوهش بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار در اختلال استرس حاد ناشی از خیانت همسر بود.

روش: روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری را زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی تشکیل داد که طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به دادگاه‌ها و مراکز مشاوره خانواده شهرهای تهران و ساوه مراجعه کرده بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۷۲ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها عبارت بودند از پرسشنامه واکنش استرس حاد استنفورد (کاردنیا و همکاران، ۲۰۰۰) و نسخه کوتاه پرسشنامه طرح‌واره یانگ (۱۹۹۸). داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS²⁴ و با استفاده از شاخص‌های توصیفی و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی «پیرسون» و تحلیل رگرسیون چندگانه تحلیل گردید.

نتایج: نتایج نشان داد میزان واکنش‌های استرس حاد همسر نسبت به خیانت با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ($r=0/46$) و حوزه‌های آن، یعنی بریدگی و طرد ($r=0/40$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($r=0/34$)، دیگر جهت‌مندی ($r=0/29$)، گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری ($r=0/44$) و محدودیت‌های مختل ($r=0/25$) رابطه مثبت معنی‌داری دارند ($p<0/01$). انواع واکنش‌های استرس حاد، یعنی نشانگان تجزیه‌ای، تجربه مجدد، اجتناب، اضطراب و بیش‌انگیختگی و اختلال در کارکرد نیز با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و حوزه‌های آن رابطه مثبت معنی‌داری داشتند ($p<0/05$). ۳۳٪ از کل واریانس اختلال استرس حاد توسط حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه تبیین گردید ($p<0/01$).

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد طرح‌واره‌های ناسازگاری که به‌دلیل خیانت همسر ایجاد می‌شوند، زمینه بروز اختلال استرس حاد پس از افشای خیانت را فراهم می‌سازند.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۹/۲۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۳/۲۳

کلیدواژه‌ها

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، اختلال استرس حاد، خیانت زناشویی، افشای خیانت.

پست الکترونیکی
نویسنده مسئول

kh_ahmady@yahoo.com

این مقاله برگرفته از رساله دکترای تخصصی نویسنده اول است.

مقدمه

حفظ عزت‌نفس و اختلالات روانی، احساس مسئولیت پایین و روان‌پریشی، ویژگی شخصیتی تکانش‌گری و سبک دلبستگی ناایمن و اجتنابی [۱۳]، اختلال شخصیتی مانند، ضداجتماعی [۱۴]، اختلال شخصیت مرزی [۱۲]، اختلال شخصیت «هیستریونیک» که به شیوه‌ای نمایشی و بیش‌ازحد دراماتیک رفتار می‌کنند [۱۴] و ویژگی شخصیتی گشودگی به تجربه [۱۲]، علل دیگری نیز گزارش شده است، خیانت جهت خروج از درب خانه [۱۱]، درآمد بالا [۱۵]، زن‌بارگی یا دون‌ژوان [۱۲]، ساختارها و زمینه‌های اجتماعی، از جمله مشروعیت‌بخشی به موضوع (چه از بعد قانونی و چه از بعد دینی و مذهبی) و هنجار شدن خیانت در اجتماعی خاص [۱۶] و ازدواج تحمیلی [۱۷].

هر چند شناخت علل بروز خیانت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، ولی علت خیانت هر چه باشد، اثرات سوء افشای آن بر هر یک از زوجین درگیر فوق‌العاده مخرب است. پس از افشای خیانت، فضایی سرشار از هیجانات منفی و دو سوگرایی وجود دارد که باعث ایجاد احساس سردرگمی می‌شود [۱۸]. افشای خیانت آثار مخربی هم برای همسر پیمان‌شکن و هم همسر آسیب‌دیده دارد و طیف وسیعی از تأثیرات هیجانی و رفتاری منفی از قبیل خشم، افسردگی، اضطراب، درماندگی، آشفتگی و... را به دنبال دارد [۱۹]. در حین اینکه زوج خیانت‌دیده درصدد جبران هویت از دست رفته است، چند زیان شخصی دیگر نیز ممکن است به وجود آیند، مانند عدم احترام به خود، از دست دادن حس خاص بودن، کشف از دست رفتن کنترل در رابطه همانند نظم و عدالت در جهان، از دست دادن حس هدف، از دست دادن روابط خود با خانواده و دوستان همسر و مورد سؤال قرار گرفتن اصول مذهبی [۱۴].

با وجود تنوع زیادی که در تعریف و اثرات چندگانه افشای خیانت بیان شد. آنچه می‌تواند اولین و مهم‌ترین بازخورد در مواجهه با آن تصور کرد، «علائم اختلال استرس حاد»^۲ است که زوج خیانت‌دیده و حتی زوج خیانت‌کار بعد از افشا، آن را تجربه می‌کنند. به گونه‌ای که اولین حیطه از حیطه‌های چهارگانه تجربه زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر به «مواجهه با تنش» اختصاص یافته است که البته این حیطه خود شامل استرس درونی، ترس از طلاق، شرایط

ازدواج زن و شوهر را به صورت انحصاری به همدیگر متعهد می‌کند. تعهد و پایبندی به معنای تصمیمی عقلانی است که مستلزم مقید بودن فرد به اعمال خاصی و یا حالتی دال بر وابستگی عاطفی یا عقلانی به ایدئالی مطلوب می‌باشد [۱]. لذا، تعهد زناشویی حدی است که در آن افراد دیدگاه بلندمدتی درباره ازدواجشان دارند، برای رابطه‌شان فداکاری می‌کنند، در جهت حفظ، تقویت و همبستگی اتحادشان گام برمی‌دارند و حتی زمان‌هایی که ازدواجشان پاداش‌دهنده نیست با همسرشان می‌مانند [۲]. هرچند این سنت از دیرباز در تمامی فرهنگ‌های شناخته شده جهان اجرا شده است، اما در عین حال نقض پیمان ازدواج نیز همواره همراه انسان بوده است [۳]. این در هم شکستن تعهد انحصار روابط جنسی و عاطفی در چارچوب پیوند زناشویی یا همان خیانت زناشویی^۱، اصلی‌ترین عواملی است که پایداری پیوند یاد شده و سلامت نظام خانواده را مختل می‌سازد [۴]، به افراد و روابط آن‌ها صدمه می‌زند [۵] و بر کل سیستم خانواده تأثیر می‌گذارد [۶].

خیانت زناشویی نوعی رابطه جنسی و عاطفی با شخص سومی است که از همسر پنهان می‌شود و اغلب به خاطر برطرف شدن نیازهای عاطفی یا جنسی فرد از راه روابط خارج از ازدواج به وقوع می‌پیوندد [۷]. خیانت به سه دسته تقسیم شده است، خیانت جنسی، فعالیت جنسی، خیانت عاطفی [۸]. برخی دیگر از صاحب‌نظران خیانت اینترنتی [۹] و خیانت عاطفی - جنسی [۱۰] را نیز معرفی کرده‌اند. بروز خیانت نیز تحت تأثیر عوامل مختلفی است. از جمله این عوامل می‌توان به علل فردی اشاره کرد که پایین بودن سن هنگام ازدواج، تنوع‌طلبی، فقدان عقاید مذهبی، انتقام‌جویی از همسر خیانت‌کار، تجارب جنسی گذشته، احساس جوان شدن، اثبات جذابیت‌های جنسی خود و عزت‌نفس پایین در این دسته قرار می‌گیرند. علل خانوادگی نیز شامل اجتناب از تعارض، اجتناب از صمیمیت، اعتیاد جنسی، آشیانه خالی، تعدد شخصیتی در روابط و خیانت به منظور تحمل فشار روانی طلاق هستند [۱۱]. سومین مجموعه علل به عوامل شخصیتی مربوط است، مانند خودشیفتگی [۱۲]، اعتماد به نفس شکننده [۳]، نیاز برای

2 . Acute stress disorder (ASD)

1 . marital infidelity

رویدادها بر اساس طرح‌واره‌ها^۴ و سوگیری‌های شناختی خود می‌پردازند و نهایتاً یک فرایند خود تأییدی درونی شکل می‌گیرد.

به این ترتیب می‌بینیم که طرح‌واره‌ها نقش مهمی در معنادگی به استرس دارند [۲۳]. «طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه»^۵، الگوها یا درون‌مایه‌های عمیق و فراگیری هستند که از خاطره‌ها، هیجان‌ها، شناخت‌واره‌ها و احساس‌های بدنی تشکیل شده‌اند؛ معمولاً در دوران کودکی و نوجوانی شکل گرفته‌اند، در مسیر زندگی تداوم دارند، به شدت ناکارآمد هستند [۲۴] و به عنوان نقشه‌ای برای پردازش رویدادهای آینده استفاده می‌شوند [۲۵]. هنگامی که طرح‌واره‌ها فعال می‌شوند اغلب افراد به شیوه‌ای پاسخ می‌دهند که این طرح‌واره‌ها را در طول زمان حفظ کرده و پایدار نگه می‌دارند [۲۶]. این طرح‌واره‌های ناسازگار در پنج حوزه قرار می‌گیرند: حوزه بریدگی و طرد^۶، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل^۷، حوزه محدودیت‌های مختل^۸، حوزه دیگر جهت‌مندی^۹ و حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری^{۱۰} [۲۷]. زمانی که نیاز خاصی ارضا نشود، طرح‌واره ناسازگاری در آن حیطة ایجاد می‌شود. با ارضا نشدن نیازهای دلبستگی و صمیمیت و سرخوردگی از روابط عاطفی اولیه، طرح‌واره‌های ناسازگار مربوط به روابط صمیمانه و دلبستگی ایجاد می‌شود. این باورها و طرح‌واره‌های مربوط به روابط بین‌فردی بعداً در بزرگسالی نمود می‌یابند و بر آن تأثیر مخربی می‌گذارند [۲۸]. از آنجا که طرح‌واره‌ها همانند چهارچوبی برای پردازش اطلاعات به کار می‌روند و تعیین‌کننده واکنش‌های عاطفی افراد نسبت به موقعیت‌های زندگی و روابط بین‌فردی هستند، گفته شده است که با سطح تجربه استرس پس از وقایع آسیب‌زا رابطه دارند [۲۹]؛ بنابراین، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، می‌توانند بر ادراک فرد از واقعیت جهان بیرونی، پردازش شناختی و هیجانی و روابط بین‌فردی او تأثیر بگذارند [۳۰] و موجب مشکلات هیجانی نظیر استرس و اضطراب شوند [۳۱].

- 4 . schemas
- 5 . early maladaptive schemas
- 6 . disconnection and rejection
- 7 . impaired autonomy and performance
- 8 . impaired limits
- 9 . other/ directedness
- 10 . over-vigilance and inhibition

جسمی و روانی است [۲۰].

مطابق پنجمین ویرایش «راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی»^۱ اختلال استرس حاد، واکنش اولیه است که در خلال سه روز تا یک ماه پس از مواجهه با یک یا چند رویداد آسیب‌زا در شخص پدیدار می‌گردد. از این نوع واکنش‌ها می‌توان به طغیان خشم، افسردگی، کابوس دیدن، سردرد، احساس بی‌قراری و آشفتگی در افراد آسیب‌دیده نام برد. این واکنش‌ها در بلندمدت در صورت عدم توجه به این افراد در ماه اول، ممکن است که آن‌ها را به «اختلال استرس پس از سانحه»^۲، مانند افسردگی، هراس، سوء‌مصرف مواد مخدر یا اختلالات جسمانی‌سازی دچار کند [۲۱].

در واقع، بر اساس معیارهای تشخیصی DSM-5 در صورتی که نشانه‌های اضطرابی در خلال ۴ هفته پس از رویداد استرس‌زا آغاز شوند و ۲ تا ۲۸ روز این نشانه‌ها تداوم یابند؛ می‌توان تشخیص اختلال استرس حاد را برای آن ثبت نمود؛ اما اگر نشانه‌ها بیش از ۲۸ روز پایدار بمانند، تشخیص PTSD با وضعیت مزمن مطرح می‌شود [۲۲]. واکنش‌های متأثر از استرس حادی که همسر خیانت‌دیده بعد از افشای آن تجربه می‌کند، خود به تنهایی می‌تواند برانگیزاننده واکنش‌هایی در دیگران باشد که پاسخ‌های استرسی ناسازگارانه را تداوم بخشد. وجود تنوع زیاد و گاهی متضاد، در تصمیم برای ادامه زندگی و یا اتمام آن، در زوجها مختلف، این سؤال را ایجاد می‌کند که علی‌رغم مشاهده واکنش‌های اولیه مشابه پس از افشای خیانت، چه عواملی بر نوع تصمیم‌گیری تأثیرگذار است و میزان این تأثیرات چقدر است؟ آیا علاوه بر ویژگی‌های فردی و زوجی، عوامل دیگری هستند که پیش‌بینی‌کننده سطح استرس حاد باشند؟

به نظر لازاروس^۳ (۱۹۸۱) افراد، قربانی صرف استرس نیستند و به عبارت دیگر نحوه ارزیابی افراد از رویدادهای پراسترس زندگی (ارزیابی اولیه) و ارزیابی آنان از تدابیر شخصی و منابع مقابله برای مواجهه با این رویدادها (ارزیابی ثانویه)، ماهیت استرس را تعیین می‌کند. طبق نظر او مراجعین به ارزیابی (توجه انتخابی، یادآوری و رمزگردانی)

- 1 . The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5)
- 2 . Posttraumatic stress disorder (PTSD)
- 3 . Lazarus

به‌علاوه، در میان پژوهش‌های انجام شده هیچ یک به موضوع استرس اولیه وارد شده به زوجین درگیر خیانت توجه نداشته‌اند، لذا این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سؤال بود که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با انواع و میزان واکنش‌های استرس حاد پس از افشای خیانت همسر مرتبط هستند؟ چنانچه ارتباط بین متغیرهای مورد پژوهش معنادار باشند، انتظار می‌رود در کنار شناسایی و تعدیل طرح‌واره‌های ناسازگار، فرد درگیر خیانت را برای کسب یک منطقی درونی و خصوصی یاری شود تا در کنترل استرس وارد شده، مؤثرتر عمل کرده و مانع ایجاد یک چرخه معیوب و آسیب‌زای عجولانه از واکنش‌های ناسازگارانه مخرب گردد. برای این منظور بود که در پژوهش حاضر به بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار در اختلال استرس حاد ناشی از خیانت همسر پرداخته شد.

روش

نوع پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود.

آزمودنی

الف) جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش را زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی تشکیل داد که طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به دادگاه‌ها و مراکز مشاوره خانواده شهرهای تهران و ساوه مراجعه کرده بودند.

ب) نمونه پژوهش

به روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۷۲ نفر انتخاب شدند. به‌منظور برآورد حجم نمونه از فرمول پیشنهادی تاباچنیک و همکاران [۳۹] استفاده شد. بر اساس فرمول پیشنهادی تاباچنیک و فیدل، حداقل حجم نمونه در مطالعات همبستگی از فرمول $N \geq 50 + 8M$ محاسبه می‌شود. در این فرمول N حداقل حجم نمونه و M تعداد متغیرها مستقل است که در پژوهش حاضر تعداد متغیرهای مستقل ۵ متغیر (۵ مؤلفه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه) می‌باشد ($M=5$). با محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول فوق ($N \geq 50 + 8(5)$)، ۹۰ به دست می‌آید. البته محقق برای افزایش توان آماری و احتمال عدم همکاری و اینکه بعضی از پرسشنامه‌ها ممکن است مخدوش یا ناقص تکمیل شده باشند، این تعداد را به

از این رو که مدل‌های مبتنی بر طرح‌واره، بخشی از رنج‌های روان‌شناختی ناشی از تجربه رویداد آسیب‌زا را تبیین می‌کنند [۲۷]؛ به‌گونه‌ای بر اساس رویکرد طرح‌واره‌ای، افراد مبتلا به اختلالات استرس حاد و استرس پس از سانحه علاوه بر نشانگان تشخیصی، با تغییرات عمیق در نگرش به خود، دیگران و جهان مشخص می‌شوند [۳۲] که در آسیب‌پذیری این افراد در برابر اختلال استرس پس از سانحه نقش مهمی دارند [۳۳].

طرح‌واره‌ها بعد از تجربه رویداد آسیب‌زا، این رویدادها را به معنای ذهنی انحصاری هر فرد بدل می‌کنند و به همین دلیل هم طرح‌واره‌ها نقش مهمی در فرایند معنادهی به رویدادهای آسیب‌زا دارند [۳۴]. در این زمینه گری و همکاران [۳۳] نشان دادند که مشکل تطبیق دادن اطلاعات مرتبط با تروما با طرح‌واره‌های پیشین ممکن است عامل زیربنایی بروز این علائم باشد. سیمونز و گرانولد [۳۴] نیز گزارش دادند که پردازش طرح‌واره‌ای ناسازگار، آسیب‌پذیری افراد را بعد از مواجهه با رویداد آسیب‌زا بیشتر می‌کند و این ممکن است میزان ابتلا به اختلالات استرس حاد و استرس پس از سانحه را در افرادی که واجد طرح‌واره‌های ناسازگارند افزایش دهد. پژوهش‌ها از این موضوع حمایت می‌کنند که طرح‌واره‌های ناسازگار در دوره‌های فاقد آسیب آشکار روانی پنهان‌اند؛ اما وقتی فعال می‌شوند در دسترس قرار گرفته و بر پردازش شناختی اثر می‌گذارند [۳۵]؛ گویا رویداد آسیب‌زا طرح‌واره‌های ناسازگار را فعال می‌کند. کوتاه این‌که، طرح‌واره‌های فرد بازتاب توانایی‌های مقابله‌ای، تاب‌آوری، اعتماد و کارآمدی است و احتمالاً در پاسخ‌های پیش از تروما و بهبود بعد از آن اثر دارد [۳۴، ۳۶، ۳۷].

با وجود اهمیت طرح‌واره‌ها در بروز آسیب‌های روان‌شناختی، مطالعات انجام‌شده در زمینه شناخت‌های ناکارآمد در سطح طرح‌واره‌ها در اختلال استرس حاد اندک است که یک دلیل آن ممکن است این باشد که طرح‌واره‌ها معمولاً به‌عنوان ساختارهای شناختی ضمنی، به‌آسانی در دسترس نیستند [۳۴]. از سوی دیگر، اگرچه اغلب پژوهش‌های این حوزه حاکی از اهمیت طرح‌واره‌ها در این اختلال است، یافته‌های به دست آمده محدود و در برخی موارد ناهمخوان است [۳۸].

بوده است [۴۰]. پایایی آن با روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) نیز توسط لو و همکاران [۴۱] عالی ارزیابی شده است (۰/۹۶).

در ایران نیز همسانی درونی این پرسشنامه بالا گزارش شده است (آلفای کرونباخ بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۵) و روایی همزمان^۲ آن با ابزارهای سنجش اختلال استرس پس از سانحه نیز خوب گزارش شده است. پایایی آن نیز در سطح خوب تا عالی است و در محدوده ۰/۸۰ تا ۰/۹۵ قرار دارد و پایایی آزمون-بازآزمایی آن ۰/۶۹ بود [۴۲]. در این پژوهش، ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۸ و برای مؤلفه‌هایش بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۱ به دست آمد.

نسخه کوتاه پرسشنامه طرح‌واره یانگ^۳: این پرسشنامه توسط یانگ در سال ۱۹۹۸ ساخته شد و شامل ۷۵ عبارت و ۵ حوزه طرح‌واره‌ای است. این پرسشنامه بریدگی و طرد را با سؤال‌های ۱ تا ۲۵؛ خودگردانی و عملکرد مختل را با سؤال‌های ۲۶ تا ۴۵؛ دیگرجهت‌مندی را با سؤال‌های ۴۶ تا ۵۵؛ گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری را با سؤال‌های ۵۶ تا ۶۵؛ محدودیت‌های مختل را با سؤال‌های ۶۶ تا ۷۵ در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً درست درباره من = ۶ تا کاملاً غلط درباره من = ۱ ارزیابی می‌کند.

به این صورت که فرد بر اساس توصیف هر جمله، خودش را در یک مقیاس لیکرت ۶ درجه‌ای (کاملاً درست، تقریباً درست، بیشتر درست تا غلط، اندکی درست، تقریباً غلط و کاملاً غلط) که به ترتیب ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ نمره به آن‌ها تعلق می‌گیرد، می‌سنجد. با توجه به اینکه هر سؤال دارای ۶ گزینه بوده و فرد نمرات ۱ تا ۶ را به ترتیب کسب می‌کند، لذا حداقل برای حوزه اول که شامل سؤالات ۱ تا ۲۵ است حداکثر نمره ۱۵۰ منظور شده است. حوزه دوم که شامل سؤالات ۲۶ تا ۴۵ است حداقل نمره ۲۰ و حداکثر ۱۲۰ است. حوزه سوم شامل سؤالات ۴۶ تا ۷۵ است و حداقل نمره ۱۰ و حداکثر ۶۰ منظور شده است. حوزه چهارم شامل سؤالات ۴۶ تا ۵۵ است و حداقل نمره ۱۰ و حداکثر ۶۰ است و برای حوزه پنجم که شامل سؤالات ۵۶ تا ۶۵ می‌باشد حداقل نمره ۱۰ و حداکثر ۶۰ محاسبه شده است. حداقل نمره کلی به دست آمده نیز ۷۵ و حداکثر آن ۴۵۰ منظور شده است. همچنین اگر فردی سه یا چهار نمره

۲۰۰ نفر افزایش داد که در نهایت تعداد پرسشنامه‌های کامل ۱۷۲ مورد بود. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل تمایل یا رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، داشتن سواد خواندن و نوشتن، درگیری با خیانت زناشویی، گذشت کمتر از ۳ ماه از زمان افشای خیانت و سن بین ۲۰ تا ۵۵ سال بود. ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل عدم پذیرش خیانت رخ داده، عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش، پاسخگویی ناقص به سؤالات پرسشنامه‌ها و تحت درمان روان‌پزشک یا روان‌درمان‌گر بود.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه واکنش استرس حاد استنفورد^۱: پرسشنامه واکنش استرس حاد استنفورد توسط کاردنیا و همکاران [۴۰] تدوین گردیده است. این پرسشنامه، از ۳۰ پرسش تشکیل شده است و هر کدام از معیارها تشخیصی اختلال استرس حاد را مورد ارزیابی قرار می‌دهد: نشانگان تجزیه‌ای (شامل سؤالات ۳، ۴، ۱۰، ۱۳، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۴، ۲۵ و ۲۸)، تجربه مجدد (شامل سؤالات ۶، ۷، ۱۵، ۱۹، ۲۳ و ۲۹)، اجتناب (شامل سؤالات ۵، ۱۱، ۱۴، ۱۷، ۲۲ و ۳۰)، اضطراب و بیش‌انگیختگی (شامل سؤالات ۱، ۲، ۸، ۱۲، ۲۱ و ۲۷) و اختلال در کارکرد (شامل سؤالات ۹ و ۲۶). این پرسشنامه یک ابزار معتبر برای ارزیابی علائم اختلال استرس حاد می‌باشد که قربانیان تروما در نتیجه یک رویداد آسیب‌زا در مدت کوتاهی بین سه روز تا یک ماه اول تجربه کرده‌اند. به وجود هر نشانه، توسط یک مقیاس از نوع لیکرتی (۰ تا ۵) نمره‌دهی می‌شود و به دست آوردن نمره ۳ یا بیشتر در هر سؤال، نشان‌دهنده وجود اختلال در آن حوزه، در آزمودنی‌ها است.

در واقع، اگر حداقل نمره یک سؤال از هر خرده مقیاس بالاتر از ۳ به دست آید، علامت مثبتی برای وجود استرس حاد در آن حوزه می‌باشد. نمره کل (محدوده ۰ تا ۱۵۰) از مجموع سؤال‌ها محاسبه می‌شود که نمرات بالاتر نشان‌دهنده استرس حاد جدی‌تری است. پایایی این پرسشنامه با روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) توسط کاردنیا و همکاران [۴۰] خوب ارزیابی شده است (۰/۹۵-۰/۸۰)، پایایی آزمون-بازآزمایی (۰/۶۹) آن نیز مناسب

2. concurrent validity

3. Young Schema Questionnaire-Short Form (YSQ-SF)

1. Stanford Acute Stress Reaction Questionnaire (SASRQ)

با جامعه پژوهش و تعیین حجم نمونه و تهیه پرسشنامه‌های استاندارد، تعداد ۲۰۰ پرسشنامه بین افراد درگیر در خیانت زناشویی که به عنوان نمونه انتخاب شده بودند، پخش گردید و بعد از حدود نیم ساعت جمع‌آوری شدند. لازم به ذکر است که به دلیل شیوع ویروس کرونا^۱ (کوید-۱۹)^۲، حدود ۱۱۲ پرسشنامه به صورت آنلاین توسط شرکت کنندگان تکمیل شد. به این صورت پس از هماهنگی با افراد نمونه و دریافت شماره تماس و نام کاربری^۳ شبکه‌های اجتماعی مجازی آنان، لینک آنلاین پرسشنامه‌ها در اختیار آنان گذاشته شد و شرکت کنندگان اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها نمودند. سپس پرسشنامه‌های ناقص یا مخدوش شده کنار گذاشته شد و تعداد ۱۷۲ پرسشنامه از پرسشنامه‌های تکمیل شده مورد استفاده قرار گرفت. توضیح هدف پژوهش برای افراد گروه نمونه، اطمینان به آن‌ها در مورد محرمانه ماندن اطلاعات آن‌ها، اطمینان به آن‌ها در مورد اختیاری بودن شرکت در پژوهش و امکان اعلام انصراف در هر مرحله از پرکردن پرسشنامه‌ها، اطمینان به افراد گروه نمونه که در صورت تمایل نتایج مطالعه در اختیار آن‌ها قرار داده خواهد شد و خودداری از درج نام آن‌ها در کلیه مدارک مربوط به پژوهش از شروط کمیته اخلاق بود که در حین جمع‌آوری اطلاعات در خصوص افرادی شرکت در پژوهش لحاظ شد. اجرای پرسشنامه‌ها در حدود ۸ ماه به طول انجامید.

شیوه تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌های به دست آمده با استفاده از نرم‌افزار SPSS²⁴ و با بهره‌گیری از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره)، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج

تعداد ۱۷۲ فرد درگیر در خیانت زناشویی با میانگین سنی $38/82 \pm 6/14$ در بازه سنی ۲۱ تا ۵۵ سال در این پژوهش شرکت داشتند. ۶۴ درصد (۱۱۰ نفر) زن و ۳۶ درصد (۶۲ نفر) مرد بودند. تحصیلات ۱۰/۵ درصد (۱۸ نفر)

بالا (۵ یا ۶) در یک طرح‌واره داشته باشد، معمولاً از نظر بالینی بدین معنا است که این طرح‌واره در ذهن وجود دارد [۴۳]. اولین پژوهش جامع راجع به ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه طرح‌واره یانگ، توسط اسمیت و همکاران [۴۴] انجام شد و ضریب آلفای کرونباخ در جمعیت غیر بالینی برای خرده مقیاس‌های این پرسشنامه را بین ۰/۵ تا ۰/۸۲ به دست آمد. همچنین این پژوهشگران نشان دادند، پرسشنامه طرح‌واره یانگ با مقیاس‌های پریشانی روان‌شناختی و اختلالات شخصیت همبستگی بالایی دارد و بنابراین از روایی مطلوبی برخوردار است [۴۴].

هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی و همکاران [۴۵] بر روی ۳۸۷ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های تهران انجام شده که ۲۵۲ نفر مؤنث و ۱۳۵ نفر مذکر به شیوه‌های تصادفی چندمرحله‌ای از دانشگاه‌های علامه طباطبائی، شهید بهشتی، تربیت مدرس و علوم تحقیقات انجام شد. ساختار عاملی این پرسشنامه با روش تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی با یازده عامل تأیید شد. به علاوه، در پژوهش آهی و همکاران بررسی رابطه خرده مقیاس‌های YSQ-SF و SCL25 نشان داد که پرسشنامه YSQ-SF دارای اعتبار سازه کافی است. همسانی درونی این پرسشنامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت مؤنث ۰/۹۷ و در جمعیت مذکر ۰/۹۸ به دست آمد. بر این اساس پایایی طرح‌واره‌های محرومیت هیجانی ۰/۸۷، رهاشدگی ۰/۷۸، بی‌اعتمادی-بدرفتاری ۰/۸۳، بیگانگی-انزوای اجتماعی ۰/۸۷، نقص-شرم، شکست ۰/۹۰، وابستگی-بی‌کفایتی ۰/۸۶، آسیب‌پذیری ۰/۹۰، خودتحول نیافته-گرفتار ۰/۷۹، اطاعت ۰/۸۳، فداکاری ۰/۸۲، بازداری هیجانی ۰/۸۶، عیب‌جویی افراطی ۰/۷۲ و خویش‌تن‌داری-خودانضباطی ناکافی ۰/۸۷ به دست آمد. سهیلی صوفیانی و همکاران [۴۶] نیز ضریب پایایی به‌روش آلفای کرونباخ را برای پنج حوزه پرسشنامه طرح‌واره یانگ بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۱ گزارش کرد. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی به‌روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ و برای مؤلفه‌هایش بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۸ به دست آمد.

شیوه انجام پژوهش

روش اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از اخذ مجوز از مسئولین دادگاه‌ها و مراکز مشاوره خانواده مرتبط

1. Coronavirus
2. Covid-19
3. Username

زیر دیپلم، ۲۱/۵ درصد (۳۷ نفر) دیپلم، ۶/۴ درصد (۱۱ نفر) فوق دیپلم، ۵۱/۷ درصد (۸۹ نفر) لیسانس، ۸/۷ درصد (۱۵ نفر) فوق لیسانس و ۱/۲ درصد (۲ نفر) دکتری بود. ۲۰/۳ درصد (۳۵ نفر) شغل دولتی و ۴۳/۶ درصد (۷۵ نفر) شغل آزاد داشتند، ۲۵ درصد (۴۳ نفر) خانه‌دار و ۱۱/۱ درصد (۱۹ نفر) بیکار بودند. ۶/۵ درصد در دوره عقد بودند (۱۱ نفر)، ۴۷/۱ درصد با وجود افشای خیانت همچنان متأهل بودند (۸۱ نفر)، ۳۶/۱ درصد از آنان طلاق گرفته بودند (۶۲ نفر) و ۱۶/۳ درصد نیز متارکه کرده بودند (۲۸ نفر). میانگین سنی پاسخ‌دهندگان در هنگام ازدواج

۲۷/۴۲±۴/۷۸ بوده است و در بازه سنی ۱۵ تا ۴۲ سال ازدواج کرده بودند. بین ۲ تا ۱۸ سال با میانگین ۷/۴۶±۲/۳۳ از ازدواج آنان گذشته بود. ۲۳/۸ درصد (۴۱ نفر) بدون فرزند بودند، ۳۹/۵ درصد (۶۸ نفر) یک فرزند، ۱۷/۴ درصد (۳۰ نفر) دو فرزند، ۱۲/۲ درصد (۲۱ نفر) سه فرزند و ۷ درصد (۱۲ نفر) بیشتر از سه فرزند داشتند. ۶۴/۵ درصد سابقه خانوادگی خیانت را داشتند (۱۱۱ نفر)، درحالی‌که ۳۵/۵ درصد سابقه خانوادگی خیانت نداشتند. اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی) نمرات افراد مورد مطالعه بر حسب متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
واکنش استرس حاد (نمره کلی)	۹۱/۷۸	۲۲/۱۶	۲/۴۴	۱/۰۹
انواع واکنش استرس حاد	نشانگان تجزیه‌ای	۸/۰۸	۰/۷۸	۱/۰۹
	تجربه مجدد	۶/۸۲	۱/۱۲	۰/۲۳
	اجتناب	۶/۲۰	۱/۱۵	۰/۱۹
	اضطراب و بیش‌انگیزگی	۳/۵۲	۰/۱۳	-۳/۵۸
	اختلال در کارکرد	۱/۴۵	-۲/۱۴	-۱/۱۲
طرح‌واره ناسازگار اولیه (نمره کلی)	۲۷۶/۱۰	۷۲/۱۵	۰/۷۱	۰/۸۸
طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	بریدگی و طرد	۲۳/۹۱	-۰/۱۷	-۰/۴۳
	خودگردانی و عملکرد مختل	۱۸/۰۷	-۰/۰۷	-۰/۳۷
	دیگرجهت‌مندی	۹/۱۵	-۰/۰۶	۱/۲۳
	گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری	۱۱/۰۱	۰/۱۰	-۰/۵۵
	محدودیت‌های مختل	۱۰/۲۲	-۰/۱۷	-۱/۱۱

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار واکنش استرس حاد زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی گروه نمونه ۹۱/۷۸±۲۲/۱۶ به دست آمد. بیشترین میانگین در انواع واکنش استرس حاد مربوط به نشانگان تجزیه‌ای (۳۱/۰۹±۸/۰۷) و کمترین میانگین مربوط به اختلال در کارکرد (۶/۱۸±۱/۴۵) بود. میانگین و انحراف معیار معنای زندگی زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی گروه نمونه ۳۲/۹۳±۹/۱۴ به دست آمد. میانگین مؤلفه جست‌وجو برای یافتن معنا (۱۷/۴۰±۶/۸۰) بیشتر از میانگین مؤلفه وجود معنا در زندگی (۱۵/۵۳±۳/۴۱) بود. میانگین و انحراف معیار طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه

زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی گروه نمونه ۲۷۶/۱۰±۷۲/۱۵ به دست آمد. بیشترین میانگین در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مربوط به حوزه بریدگی و طرح (۹۲/۷۰±۲۳/۹۱) و کمترین میانگین نیز مربوط به حوزه محدودیت‌های مختل (۱۰/۲۲±۰/۱۷) بود. کجی و کشیدگی تمامی متغیرها نیز بین -۲ تا ۲ قرار داشت که نشان‌دهنده نرمال بودن داده‌ها است. در جدول ۲ ضرایب همبستگی معنای زندگی و تقیدات مذهبی با نوع و میزان واکنش‌های استرس حاد پس از افشای خیانت همسر گزارش شده است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نوع و میزان واکنش‌های استرس حاد

متغیرهای پیش‌بین						زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی
محدودیت‌های مختل	گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری	دیگرجهت‌مندی	خودگردانی و عملکرد مختل	بریدگی و طرد	طرح‌واره ناسازگار اولیه	
<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	شاخص‌های آماری متغیرهای ملاک
۰/۲۵**	۰/۴۴**	۰/۲۹**	۰/۳۴**	۰/۴۰**	۰/۴۶**	میزان واکنش استرس حاد (نمره کلی)
۰/۱۷*	۰/۳۹**	۰/۲۲**	۰/۱۷*	۰/۲۴**	۰/۲۱**	نشانیان تجزیه‌ای
۰/۱۶*	۰/۲۴**	۰/۱۶*	۰/۲۱**	۰/۱۸*	۰/۲۰**	تجربه مجدد
۰/۲۱**	۰/۳۲**	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۲۷**	۰/۲۴**	اجتناب
۰/۲۵**	۰/۴۶**	۰/۲۷**	۰/۳۱**	۰/۳۵**	۰/۴۲**	اضطراب و بیش‌انگیزگی
۰/۲۴**	۰/۴۱**	۰/۲۴**	۰/۲۶**	۰/۳۵**	۰/۳۸**	اختلال در کارکرد

P-value < 0/05*, P-value < 0/01**

آنان نسبت به خیانت همسر نیز شدیدتر خواهد بود و بالعکس. پیش از اجرای تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان، مفروضه‌ها یعنی نرمال بودن، خطی بودن رابطه، یکسانی پراکندگی حول خط رگرسیون، استقلال خطاها و عدم هم خطی مورد ارزیابی قرار گرفت. مقادیر به دست آمده برای کجی و کشیدگی متغیرها حاکی از برقراری مفروضه نرمال بودن بود (جدول ۱). برای تعیین مفروضه خطی بودن و یکسانی پراکندگی حول خط رگرسیون از نمودار پراکنش استفاده شد که این نمودارها حاکی از برقراری این مفروضه‌ها بود. فرض استقلال خطاها یا عدم همبستگی بین خطاها با استفاده از آزمون دوربین و اتسون بررسی شد که چون مقدار آن (۱/۹۱) بین ۱/۵ تا ۲/۵ بود، نسبت به برقراری این مفروضه نیز اطمینان حاصل شد (جدول ۳).

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میزان واکنش‌های استرس حاد همسر نسبت به خیانت با نمره کلی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ($r = 0/46$, $P < 0/01$) و حوزه‌های آن، یعنی بریدگی و طرد ($r = 0/40$, $P < 0/01$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($r = 0/34$, $P < 0/01$)، دیگرجهت‌مندی ($r = 0/29$, $P < 0/01$)، گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری ($r = 0/44$, $P < 0/01$) و محدودیت‌های مختل ($r = 0/25$, $P < 0/01$) رابطه مثبت معنی‌داری دارند. انواع واکنش‌های استرس حاد همسر نسبت به خیانت نیز با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و حوزه‌های آن رابطه مثبت معنی‌داری داشتند ($P < 0/05$). به عبارتی دیگر، هر چه سطح طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در افراد بیشتر باشد، میزان و انواع واکنش‌های استرس حاد

جدول ۳. نتایج آزمون دوربین و اتسون جهت بررسی استقلال باقیمانده‌ها

مدل	خطای استاندارد برآورد (SE)	آماره دوربین-واتسون (D-W)
۱	۸/۷۵	۱/۹۱

استفاده شد که نتایج آن‌ها برای آماره‌های تحمل بین ۱/۵۱ تا ۲/۱۵ و برای VIF بین ۰/۴۷ تا ۰/۶۶ بود که این نتایج نشان می‌دهد بین متغیرهای پیش‌بین عدم هم خطی وجود دارد (جدول ۴).

همچنین از شاخص‌های «عامل تورم واریانس»^۱ (VIF) و «تحمل»^۲ به منظور بررسی هم خطی متغیرهای مستقل

1 . variance inflation factor
2 . tolerance

نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ناشی از خیانت همسر در بروز اختلال ... / خدیجه‌سادات باقرزاده و همکاران

جدول ۴. مقادیر شاخص‌های عامل تورم واریانس و تحمل برای بررسی عدم هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین

متغیر	آماره تحمل (Tolerance)	افزایش واریانس (VIF)
بریدگی و طرد	۰/۵۸	۱/۷۲
خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۶۶	۱/۵۱
دیگرجهت‌مندی	۰/۶۴	۱/۵۶
گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری	۰/۵۱	۱/۹۷
محدودیت‌های مختل	۰/۴۷	۲/۱۵

جدول ۵. تحلیل رگرسیون توان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی میزان واکنش‌های استرس حاد

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	Beta	t	P-value	خلاصه مدل ۱		
				R	R ²	F
بریدگی و طرد	۰/۲۶	۳/۹۳	۰/۰۰۱	۰/۵۷	۰/۳۳	۱۶/۰۷
خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۱۸	۲/۵۸	۰/۰۱۱			
دیگرجهت‌مندی	۰/۱۱	۱/۱۹	۰/۲۳۵			
گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری	۰/۲۹	۴/۱۶	۰/۰۰۱			
محدودیت‌های مختل	۰/۰۲	۰/۲۸	۰/۷۸۳			

بریدگی و طرد ($P\text{-value} < 0/01$, $\text{Beta} = 0/26$) و حوزه خودگردانی و عملکرد مختل ($P\text{-value} < 0/01$, $\text{Beta} = 0/18$) توانایی پیش‌بینی واکنش‌های استرس حاد را داشتند. حوزه‌های دیگرجهت‌مندی و محدودیت‌های مختل نقش معنی‌داری در پیش‌بینی واکنش‌های استرس حاد نداشت ($P\text{-value} > 0/01$).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار در اختلال استرس حاد ناشی از خیانت همسر انجام شد. نتایج نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و حوزه‌های آن، یعنی بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگرجهت‌مندی، گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری و محدودیت‌های مختل با انواع و میزان واکنش‌های استرس حاد نسبت به خیانت همسر رابطه دارند. حوزه‌های بریدگی

در جدول ۵ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان برای بررسی توان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی میزان واکنش‌های استرس حاد نسبت به خیانت همسر ارائه شده است.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان (جدول شماره ۵) نشان داد که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با میزان واکنش‌های استرس حاد همبستگی چندگانه ۰/۵۷ وجود دارد ($P\text{-value} < 0/001$, $R = 0/57$). همچنین نتایج نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در مجموع ۳۳٪ از کل واریانس میزان واکنش‌های استرس حاد را تبیین می‌کنند ($P\text{-value} < 0/001$, $R^2 = 0/33$). ضرایب Beta جهت نشان دادن نقش اصلی هر حوزه نشان داد که در درجه اول حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری ($P\text{-value} < 0/01$, $\text{Beta} = 0/29$) توانایی پیش‌بینی واکنش‌های استرس حاد را دارد، بعد از آن به ترتیب حوزه

به نظر برخی پژوهشگران، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ممکن است با رویدادهای تروماتیک (مانند افشای خیانت) فعال شوند و فرد را به هیجان‌های منفی قوی سوق دهند [۴۴]. از این رو می‌توان گفت، تأثیر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر اختلال استرس حاد شاید به این بازگردد که رویداد تروماتیک طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بیمار را فعال یا تقویت می‌کند [۳۴] و یا وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه باعث آسیب‌پذیری افراد در موقعیت‌های استرس‌آمیز (رویداد تروماتیک) می‌شود و در نتیجه ممکن است این طرح‌واره‌ها در جریان تجربه رویداد تروماتیک فعال شده، آسیب‌پذیری افراد را در ابتدا به این اختلال بیشتر کند. از طرفی شاید بتوان این نتایج را این طور تبیین کرد که تجربه تروماتیک باعث تقویت یا به وجود آمدن طرح‌واره بی‌اعتمادی در قربانیان تروما شده و لذا آن‌ها نمی‌توانند به دیگران اعتماد کنند و جهان را ناعادلانه و غیرمنصفانه می‌پندارند [۳۲].

از سوی دیگر، ویگنر [۵۱] مطرح کرد که بازمانده‌های تروما، تلاش مستمری برای بازسازی از افکار، هیجانات و تصاویر ذهنی ناراحت‌کننده به کار می‌بندند و تلاش می‌کنند تا هیجانات خود را، به خصوص در شرایط تنش‌زا، سرکوب کنند. سخن آخر اینکه، پاسخگویی به این سؤال که تجربه تروما، طرح‌واره‌های ناسازگار را تقویت یا ایجاد کرد و یا طرح‌واره‌های ناسازگار باعث به وجود آمدن استرس حاد و در نتیجه اختلال استرس پس از سانحه می‌شود به پژوهش بیشتر نیازمند است، ولی آنچه این پژوهش مشخص می‌کند، وجود یک رابطه قوی میان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و استرس حاد است.

در این زمینه، لدوکس و همکاران [۵۲] معتقدند که طرح‌واره‌های مبتنی بر حوادث آسیب‌زا مانند رهاشدگی و بدرفتاری، برانگیخته می‌شوند، آن‌ها در تحلیل بیولوژی حوادث آسیب‌زا می‌نویسد: در حین بروز یک حادثه آسیب‌زا خاطره هشیار توسط سیستمی ذخیره می‌شوند که با هیپوکامپ و نواحی قشر مغز مرتبط است و خاطرات ناهشیار توسط سازوکارهای شرطی شدن ترس شکل می‌گیرند که این سازوکارها از طریق سیستم آمیگدال عمل می‌کند. این دو سیستم به طور مؤثری فعال می‌شوند و

و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل و گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری پیش‌بینی‌کننده میزان واکنش‌های استرس حاد بودند. این یافته‌ها همسو با مطالعاتی است که نشان داده‌اند طرح‌واره‌ها تعیین‌کننده واکنش‌های عاطفی افراد نسبت به موقعیت‌های زندگی و روابط بین‌فردی هستند که با سطح تجربه استرس پس از وقایع آسیب‌زا رابطه دارند [۲۳، ۲۹]. در این زمینه گری و همکاران [۳۳] نشان دادند که مشکل تطبیق دادن اطلاعات مرتبط با تروما با طرح‌واره‌های اولیه ممکن است عامل زیربنایی بروز علائم استرس باشد. سیمونز و گرانولد [۳۴] نیز گزارش دادند که پردازش طرح‌واره‌های ناسازگار، آسیب‌پذیری افراد را بعد از مواجهه با رویداد آسیب‌زا بیشتر می‌کند و این ممکن است میزان ابتلا به اختلالات استرس حاد و استرس پس از سانحه را در افراد واجد طرح‌واره‌های ناسازگار افزایش دهد. این یافته با نتایج پژوهش احسان و بهرامی‌زاده [۴۷] و تیم [۴۸] همسو است که نشان دادند که تمامی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با روان‌رنجوری به طور معناداری همبسته هستند. نادری و همکاران [۴۹] نیز طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را یک عامل خطر در افراد مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه گزارش کردند و نشان دادند که نمره مبتلایان به اختلال استرس پس از سانحه در بیشتر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (از قبیل طرح‌واره‌های محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، انزوا (کناره‌گیری اجتماعی)، آسیب‌پذیری، بازداری هیجانی و خویش‌تن‌داری ناکافی) به طور معناداری بیش از سایر گروه‌هاست.

از آنجا که چندین شاخص از سیاهه طرح‌واره‌های ناسازگار برخی نشانه‌های اختلال استرس حاد را توصیف می‌کنند، ممکن است این علائم خود را در شاخص‌های طرح‌واره ناسازگار نشان دهند؛ برای مثال، می‌توان به کسب نمره بالا در طرح‌واره آسیب‌پذیری در برابر صدمه با علائم تجربه مجدد و بیش‌برانگیختگی اشاره کرد که خود را به شکل ترس از وقوع دوباره یک فاجعه یا خطر قریب‌الوقوع نشان می‌دهد [۵۰]. طرح‌واره انزوای اجتماعی ممکن است به علائم گسستگی و بیگانگی از دیگران شباهت داشته باشد. این طرح‌واره فعالیت‌های اجتماعی بیماران مبتلا به اختلال استرس حاد را به طور پیش‌رونده محدود می‌کند [۳۳].

دلیل پنهان بودن این جامعه، دشواری در جلب رضایت این افراد برای همکاری در تکمیل پرسشنامه‌های مرتبط با تجربه خیانت به دلیل زشت و قبیح دانستن این عمل، از جمله محدودیت‌هایی است که تعمیم یافته‌های پژوهشی را به جامعه در دسترس و هدف با محدودیت مواجه می‌کند؛ به علاوه همکاری نکردن برخی مسئولان مراکز و مؤسسات، به دلیل حساسیت زیاد موضوع و همچنین نگرانی مراجعه‌کنندگان از افشای هویت و اطلاعات شخصی از محدودیت‌های دیگر پژوهش است. استفاده از طرح همبستگی که به داده‌های جمع‌آوری شده در مقطعی از زمانی بستگی دارد و مانع دستیابی به تفسیرهای علیتی دقیق می‌شود، محدودیت دیگر این پژوهش بود. محدودیت آخر به «سوگیری تک‌روشی»^۱ مربوط است، استفاده صرف از پرسشنامه‌های خودگزارش، با افزایش احتمال عدم صداقت و بی‌دقتی در پاسخ‌دهی - به‌رغم مراقبت پژوهشگر و استفاده از روش‌های برانگیزنده - به کاهش روایی سازه^۲ پژوهش منجر می‌شود.

بنابراین برای افزایش روایی سازه پژوهش، پیشنهاد می‌شود همزمان با اجرای پرسشنامه از آزمودنی‌ها مصاحبه نیز به عمل آید.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی افراد شرکت‌کننده در پژوهش، اساتید و مسئولان محترم دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران و مسئولان محترم دادگاه‌ها و مراکز مشاوره خانواده شهرهای تهران و ساوه که نویسندگان را در اجرای این پژوهش یاری و همراهی نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- 1- Tilden T, Gude T, Hoffart A. The course of dyadic adjustment and depressive symptoms during and after couples therapy: a prospective follow-up study of inpatient treatment. *J Marital Fam Ther.* 2010;36(1):43-58.
- 2- Olson JR, Marshall JP, Goddard HW, Schramm DG. Shared religious beliefs, prayer, and forgiveness as predictors of marital satisfaction. *Fam Relat.* 2015;64(4):519-33.

1 . one way bias
2 . construct validity

درباره تجربه آسیب‌زا، اطلاعات متفاوتی را ذخیره می‌کنند. هر یک از این دو سیستم می‌توانند به محض روبه‌رو شدن با محرک‌هایی که در طور حادثه آسیب‌زا وجود داشته است، خاطرات خود را ارزیابی کند و منجر به استرس شوند. نتایج ارزیابی سیستم آمیگدال نیز به صورت آمادگی پاسخ‌های بدنی را مقابل خطر ظاهر می‌شوند و سیستم هیپوکامپ خاطرات را به صورت هشیارانه به یاد می‌آورد. آمیگدال، خاطرات هیجانی را ذخیره می‌کند، درحالی‌که هیپوکامپ و قشر عالی مغز، خاطرات شناختی را نگهداری می‌کند. پاسخ‌های هیجانی می‌تواند بدون فعال شدن سیستم‌های پردازش قشر عالی مغز که درگیر تفکر، استدلال و هشیاری هستند، اتفاق بیفتد [۵۳].

در نتیجه، با توجه به تأثیر شوکه‌کننده افشای خیانت که به احتمال فراوان تجربه واکنش‌های استرس‌خاد را به همراه دارد پیشنهاد می‌شود که مشاوران خانواده و درمان‌گران با مداخله‌های اورژانسی - حمایتی خود از مراجعین برای حفظ سلامت و انسجام روانی آنان اقدام کنند تا زمینه برای مداخله‌های روان‌شناختی فراهم شود. به‌علاوه با توجه به اینکه نتایج مطالعه نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگاری که به دلیل خیانت همسر ایجاد می‌شوند، زمینه بروز اختلال استرس‌خاد پس از افشای خیانت را فراهم می‌سازند. پیشنهاد می‌شود میزان و نوع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در افراد آسیب‌دیده سنجیده شود تا در صورت تهدید توسط این عامل روان‌شناختی مداخله‌های مبتنی بر طرح‌واره درمانی کاهش واکنش‌های استرس‌خاد آنان صورت گیرد.

محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، جامعه آماری آن بود که تنها زوج‌های درگیر در خیانت زناشویی شهرهای تهران و ساوه که طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به دادگاه‌ها و مراکز مشاوره خانواده دربرمی‌گرفت. محدودیت بعدی در زمینه تعمیم‌پذیری یافته‌ها مربوط به روش نمونه‌گیری پژوهش که هدفمند بود؛ لذا به‌منظور افزایش میزان تعمیم‌پذیری نتایج پیشنهاد می‌شود علاوه بر استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی، پژوهش‌های مشابهی در نمونه‌های گسترده‌تر و با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی متفاوت اجرا شود. دشواری در شناسایی اعضای نمونه به

- 16-Rotter JC. Letting go: Forgiveness in counseling. *Fam J.* 2001;9(2):174-7.
- 17-Rokach A, Philibert-Lignièrès G. Intimacy, loneliness & infidelity. *Open Psychol J.* 2015;8(1)71-7.
- 18-Blow AJ, Hartnett K. Infidelity in committed relationships ii: A substantive review. *J Marital Fam Ther.* 2005;31(2):217-33.
- 19-Jackman M. Understanding the cheating heart: What determines infidelity intentions? *Sex Cult.* 2015;19(1):72-84.
- 20-Fatehizade M, Rahimi A, Yousefi Z. The Lived Experiences of Iranian Women, Injured from Their Husbands' Infidelity. *Mod Appl Sci.* 2016;10(4):70-5.
- 21-Echeburúa E. The challenge of posttraumatic stress disorder prevention: how to survive a disaster? *Ter Psicol.* 2010;28(2):147-54.
- 22-Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P. *Compêndio de Psiquiatria: Ciência do Comportamento e Psiquiatria Clínica.* Artmed Editora; 2016.
- 23-Wen X, Wang D, Li N, Qin X, Gu D. The construction of the structural equation model of burden, benefit finding, and anxiety-depression of esophageal cancer caregivers based on Lazarus stress and coping theory. *Ann Palliat Med.* 2021;10(7):7644-52.
- ۲۴-دهقانی‌بنادکی، روح‌الله؛ روشن‌چسلی، رسول؛ عباسی، روح‌الله؛ فراهانی، حجت‌اله. پیش‌بینی تعهد زناشویی براساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (حیطه جدایی/ طرد): نقش واسطه‌ای تنظیم شناختی هیجان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر گوشی هوشمند. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت.* ۱۴۰۱؛ ۲۰(۲):۳۳-۴۸.
- ۲۵-خوشینی، فاطمه؛ اکبری، مهدی؛ محمدخانی، شهرام. رابطه ساختاری اختلال بدریخت‌انگاری بدن با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و بی‌اعتبارسازی هیجانی ادراک شده: نقش میانجی فراشناخت، تصویر بدن و تحمل پریشانی. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت.* ۱۴۰۰؛ ۱۹(۲):۱۰۱-۱۱۹.
- 26-Calvete E, Orue I, Hankin BL. A longitudinal test of the vulnerability-stress model with early maladaptive schemas for depressive and social anxiety symptoms in adolescents. *J Psychopathol Behav Assess.* 2015 Mar;37(1):85-99.
- 3- Jeanfreau MM, Jurich AP, Mong MD. An examination of potential attractions of women's marital infidelity. *Am J Fam Ther.* 2014;42(1):14-28.
- 4- Allendorf K, Ghimire DJ. Determinants of marital quality in an arranged marriage society. *Soc Sci Res.* 2013;42(1):59-70.
- 5- Johnson S. Your cheatin'heart: Myths and absurdities about extradyadic relationships. *J Couple Relatsh Ther.* 2005;4(2-3):161-72.
- 6- Capuzzi D, Stauffer M, editors. *Career counseling: Foundations, perspectives, and applications.* Routledge; 2012.
- 7- De Stefano J, Oala M. Extramarital affairs: Basic considerations and essential tasks in clinical work. *Fam J.* 2008;16(1):13-9.
- 8- Vossler A. Dr Peter Stratton (Professor Emeritus, Leeds University), Dr Naomi Moller (Open University) &. *The Counselling and Psychotherapy Research Handbook.* 2014.
- 9- Hertlein KM, Wetchler JL, Piercy FP. Infidelity: an overview. *J Couple Relatsh Ther.* 2005;4(2-3):5-16.
- 10-Glass S. Not" just friends": rebuilding trust and recovering your sanity after infidelity. Simon and Schuster; 2007.
- 11-Brown EM. Patterns of infidelity and their treatment. *Routledge;* 2013.
- 12-Shackelford TK, Buss DM. Cues to infidelity. *Pers Soc Psychol Bull.* 1997;23(10):1034-45.
- 13-L. Platt RA, Nalbone DP, Casanova GM, Wetchler JL. Parental conflict and infidelity as predictors of adult children's attachment style and infidelity. *Am J Fam Ther.* 2008 Mar 29;36(2):149-61.
- 14-Young K, DeBlasio FA. After the Affair: Healing the Pain and Rebuilding Trust When a Partner Has Been Unfaithful. By Janis Abrahms Spring with Michael Spring. New York: *Harper Collins Publishers, Inc.* 2015.
- 15-Warach B, Josephs L. The aftershocks of infidelity: a review of infidelity-based attachment trauma. *Sex Relatsh Ther.* 2021;36(1):68-90.

- 36-Nicol A, Mak AS, Murray K, Walker I, Buckmaster D. The relationships between early maladaptive schemas and youth mental health: A systematic review. *Cognit Ther Res*. 2020;44(4):715-51.
- 37-Hovrud L, Simons R, Simons J. Cognitive schemas and eating disorder risk: The role of distress tolerance. *Int J Cogn Ther*. 2020;13(1):54-66.
- 38-Boudoukha A H, Przygodzki-Lionet N, Hautekeete M. Traumatic events and early maladaptive schemas (EMS): Prison guard psychological vulnerability. *European Review of Applied Psychology*. 2016;66(4):181-7.
- 39-Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. Using multivariate statistics. Boston, MA: *pearson*; 2007.
- 40-Cardena E, Koopman C, Classen C, Waelde LC, Spiegel D. Psychometric properties of the Stanford Acute Stress Reaction Questionnaire (SASRQ): A valid and reliable measure of acute stress. *J Trauma Stress*. 2000;13(4):719-34.
- 41-Luo Y, He X, Wang S, Li J, Zhang Y. Media exposure predicts acute stress and probable acute stress disorder during the early COVID-19 outbreak in China. *PeerJ*. 2021;9:e11407.
- ۴۲- جهان‌بین، حامد؛ برجعلی، احمد؛ اسکندری، حسین. اثربخشی درمان روایتی - سازه‌گرایی به شیوه «بازگشت به آینده» بر کاهش نشانه‌های اختلال فشار روانی حاد ناشی از وقوع تصادف منجر به اغماء در همسر. *مطالعات روان‌شناسی بالینی*. ۱۳۹۶؛ ۷(۲۷): ۱۱۷-۱۳۵.
- 43-Ames DR, Rose P, Anderson CP. The NPI-16 as a short measure of narcissism. *J Res Pers*. 2006;40(4):440-50.
- 44-Schmidt NB, Joiner TE, Young JE, Telch MJ. The schema questionnaire: Investigation of psychometric properties and the hierarchical structure of a measure of maladaptive schemas. *Cognit Ther Res*. 1995;19(3):295-321.
- 45-Ahi Gh, Mohammadifar MA, Besharat MA. Reliability and validity of Young's schema questionnaire-short form. *J Psychol Educ*. 2007;37(3):5-20.
- 27-Bach B, Bernstein DP. Schema therapy conceptualization of personality functioning and traits in ICD-11 and DSM-5. *Curr Opin Psychiatry*. 2019;32(1):38-49.
- ۲۸- احمدی، سحر؛ ماردپور، علیرضا؛ محمودی، آرمین. اثربخشی طرح‌واره درمانی بر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، افزایش کیفیت زندگی و رضایت زناشویی در زوجین متقاضی طلاق در شهر شیراز. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*. ۱۳۹۹؛ ۱۱(۴۱): ۵۳-۷۰.
- 29-Baugh LM, Cox DW, Young RA, Kealy D. Partner trust and childhood emotional maltreatment: The mediating and moderating roles of maladaptive schemas and psychological flexibility. *J Context Behav Sci*. 2019;12:66-73.
- 30-Janovsky T, Rock AJ, Thorsteinsson EB, Clark GI, Murray CV. The relationship between early maladaptive schemas and interpersonal problems: A meta-analytic review. *Clin Psychol Psychother*. 2020 May;27(3):408-47.
- 31-Delattre V, Servant D, Rusinek S, Lorette C, Parquet PJ, Goudemand M, Hautekeete M. The early maladaptive schemas: a study in adult patients with anxiety disorders. *L'encephale*. 2004;30(3):255-8.
- 32-Ali T, Dunmore E, Clark D, Ehlers A. The role of negative beliefs in posttraumatic stress disorder: A comparison of assault victims and non victims. *Behav Cogn Psychother*. 2002 Jul;30(3):249-57.
- 33-Gray, M. J. Maguen, S. & Litz, B. T. (2007). Schema Constructs and Cognitive Models of Posttraumatic Stress Disorder. In L. P. Riso, P. L. du Toit, D. J. Stein, & J. E. Young (Eds.), *Cognitive schemas and core beliefs in psychological problems: A scientist-practitioner guide* (pp. 59-92). *American Psychological Association*.
- 34-Simmons CA, Granvold DK. A cognitive model to explain gender differences in rate of PTSD diagnosis. *Brief Treat Crisis Interv*. 2005 Aug 1;5(3):290.
- 35-Faustino B. Maladaptive and adaptive cognitions about the self and others: Confirmatory factor analysis of the brief core schemas scales. *Psychol Rep*. 2022.

- 50-Úbeda Y, Fatjó J, Rostán C, Crailsheim D, Gomara A, Almunia J, Llorente M. A preliminary investigation on the evaluation of psychopathologies in a group of ex-pet and ex-performer chimpanzees (Pan troglodytes): A rating approach based on the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM). *J Vet Behav.* 2021;41:52-64.
- 51-Dalgleish T, Mathews A, Wood J. Inhibition processes in cognition and emotion: a special case? In T. Dalgleish & M. J. Power (Eds.), *Handbook of cognition and emotion* (pp. 243-265). John Wiley & Sons Ltd. 1999.
- 52-Ledoux T, Winterowd C, Richardson T, Clark JD. Relationship of negative self-schemas and attachment styles with appearance schemas. *Body Image.* 2010;7(3):213-7.
- 53-Arntz A, Jacob G. *Schema therapy in practice: An introductory guide to the schema mode approach.* John Wiley & Sons; 2017.
- ۴۶-سهیلی صوفیانی، محمدرضا؛ پیرخانی، علیرضا؛ محمدی، اکبر. ویژگی‌های روان‌سنجی پروفایل بهزیستی پرما: ابزاری چند مؤلفه‌ای برای سنجش شکوفایی مؤلفه‌ای برای سنجش شکوفایی. *روان‌شناسی بالینی و شخصیت.* ۱۴۰۱؛ ۲۰(۱): ۱۵۱-۱۶۴.
- 47-Ehsan HB, Bahramizadeh H. Early maladaptive schemas and agreeableness in personality five factor model. *Procedia Soc Behav Sci.* 2011;30:547-51.
- 48-Thimm JC. Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *J Behav Ther Exp Psychiatry.* 2010;41(4):373-80.
- ۴۹-نادری، یزدان؛ مرادی، علیرضا؛ رحیمی موقر، وفا؛ رمضان‌زاده فاطمه. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یک عامل خطر در افراد مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه. *تازه‌های علوم شناختی.* ۱۳۹۴؛ ۱۷ (۳): ۵۵-۶۴.